

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Vermilion Energy Netherlands B.V.
Zuidwalweg 2
8861 NV Harlingen

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Warmte en Ondergrond

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGKE-WO / 19196692

Uw kenmerk
-

Bijlage(n)
1 Bijlage: Nota van Antwoord
zienswijzen Wijziging
winningsplan Diever

Datum **28 AUG 2019**
Betreft Instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan Diever

Instemmingsbesluit

1. Aanvraag

Op 27 juli 2018 heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat (hierna: de minister) een aanvraag ontvangen van Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion) tot instemming met het winningsplan Diever.

Het winningsplan Diever betreft het gasveld Diever gelegen in de Rotliegend formatie. Het gasveld ligt geografisch gezien in de provincie Drenthe, binnen de grenzen van de gemeente Westerveld en het verzorgingsgebied van het waterschap Drents-Overijsselse Delta. Dit gasveld is aangeboord met de put Diever-02 (hierna: DIV-02).

Het gasveld ligt binnen het gebied van de winningsvergunning Drenthe VI. Deze winningsvergunning geeft Vermilion het recht om het gas te winnen dat in het gasveld zit.

Sinds 2015 wordt er gas gewonnen uit het gasveld Diever. Over de wijze waarop het gas wordt gewonnen heeft Vermilion een winningsplan opgesteld. Tijdens de productie van een gasveld krijgt een mijnbouwbedrijf meer gegevens en kennis over het veld. In dit geval heeft dat geleid tot het indienen van een actualisering van het winningsplan (2016). De reden voor actualisering is dat na het indienen van het winningsplan (2016) voor Diever is gebleken dat het totale verwachte produceerbare gasvolume groter is dan was aangenomen.

Vermilion geeft in het winningsplan een verwachte einddatum van productie in 2034 aan.

2. Beleid gaswinning in Nederland

In de brief van de minister aan de Tweede Kamer van 30 mei 2018 (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) over gaswinning uit de kleine velden en de energietransitie, legt het kabinet de prioriteit bij een zo snel mogelijke overgang naar duurzame energie. Zolang het nodig is wil het kabinet aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan. Hoewel in de gebouwde omgeving stevig ingezet wordt op het geleidelijk afbouwen van het gebruik van aardgas, speelt aardgas de komende decennia nog een essentiële rol in de Nederlandse energievoorziening. Op dit moment is de Nederlandse energievoorziening nog voor meer dan 90% afhankelijk van fossiele brandstoffen

(olie, gas, steenkool) en aardgas voorziet in ruwweg 40% van onze primaire energiebehoefte. Aardgas is de fossiele brandstof met de minste CO₂-uitstoot en dus het minst belastend voor het klimaat. In de overgang naar duurzame energie, blijft aardgas de komende decennia nog steeds nodig voor de industrie, voor het verwarmen van een groot deel van de huizen en voor het in stand houden van een betrouwbare elektriciteitsvoorziening. Wanneer aardgas veilig kan worden gewonnen is het wenselijk dit uit de Nederlandse bodem te winnen. Nederland is dan minder afhankelijk van gasimport en de schonere winning in Nederland beperkt ook de met de winning samenhangende mondiale uitstoot van CO₂.

3. Juridisch kader

3.1. Mijnbouwregelgeving

Een winningsplan dient te worden getoetst aan de Mijnbouwwet (hierna: Mbw) en de daarop gebaseerde regelgeving. De artikelen 34, 35 en 36 van de Mbw en artikel 24 van het Mijnbouwbesluit (hierna: Mbb) vormen het juridisch kader waaraan het winningsplan wordt getoetst.

Alvorens op basis van de Mbw over te mogen gaan tot winning is, op grond van artikel 34, derde lid, van de Mbw, de instemming vereist van de minister met een winningsplan. Het winningsplan geeft concreet inzicht in de wijze waarop de winning wordt uitgevoerd en de effecten daarvan en dient te voldoen aan de eisen genoemd in artikel 35 van de Mbw. Artikel 24 van de Mbb bevat een aantal nadere eisen die aan een winningsplan worden gesteld. Het winningsplan dient onder meer een beschrijving te bevatten van de verwachte hoeveelheid aanwezige delfstoffen, de hoeveelheden jaarlijks te winnen delfstoffen, de bodembeweging ten gevolge van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging.

Ter beoordeling of met een winningsplan kan worden ingestemd, wordt het winningsplan getoetst aan artikel 36, eerste lid, van de Mbw. De minister kan slechts geheel of gedeeltelijk instemming weigeren of daaraan voorschriften of beperkingen verbinden:

- a. indien het in het winningsplan aangeduide gebied niet geschikt wordt geacht voor de in het winningsplan vermelde activiteit om reden van het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan;
- b. in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;
- c. indien nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan;
- d. indien nadelige gevolgen voor de natuur worden veroorzaakt.

Artikel 36, tweede lid, van de Mbw bepaalt voorts dat de minister de instemming kan verlenen onder beperkingen of daaraan voorschriften kan verbinden, indien deze gerechtvaardigd worden door een grond als genoemd in artikel 36, eerste lid.

3.2. Voorbereidingsprocedure

Vermilion heeft op 27 juli 2018 een verzoek tot instemming met het gewijzigde winningsplan Diever ingediend bij de minister van Economische Zaken en Klimaat.

Gelet op artikel 34, vierde lid, van de Mbw is dit besluit tot instemming met het winningsplan voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb. Tevens is advies gevraagd aan SodM (artikel 127 van de Mbw), de Tcbb (artikel 35, tweede lid en artikel 114, tweede lid onder a, van de Mbw), aan alle betrokken decentrale overheden (artikel 34, vijfde lid, van de Mbw) en de Mijnraad (artikel 105, derde lid, van de Mbw).

Om de betrokken decentrale overheden te ondersteunen bij het opstellen van hun advies heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een informatiesessie georganiseerd specifiek voor het winningsplan Diever waarbij ook Vermilion aanwezig was. Deze specifieke informatiesessie heeft op 23 januari 2019 plaatsgevonden in het Provinciehuis Drenthe te Assen. Bij deze specifieke informatiesessie waren naast medewerkers van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Vermilion, medewerkers van de provincie Drenthe, gemeente Westerveld en het waterschap Drents-Overijsselse Delta aanwezig.

Om omwonenden te informeren over het instemmingsbesluit van de minister en het winningsplan van Vermilion was er tijdens de ter inzagelegging van het ontwerp-instemmingsbesluit door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een publieke informatiemarkt georganiseerd waar eenieder informatie kon inwinnen en eventueel mondeling zienswijzen kon indienen. De informatiemarkt was op 29 mei 2019 georganiseerd in Dorpshuis Oens Huus te Wapse.

4. Adviezen naar aanleiding van de aanvraag

Over het winningsplan Diever hebben de volgende adviseurs, op verzoek van de minister, advies uitgebracht:

- Het SodM heeft bij brief van 19 oktober 2018 advies uitgebracht (kenmerk: 18240494). Voor de beoordeling van het winningsplan Diever heeft SodM advies gevraagd aan TNO voor de verificatie van de berekeningen op de onderdelen doelmatige winning, bodemdaling en de SRA;
- De Tcbb heeft bij brief van 3 januari 2019 advies uitgebracht (kenmerk: TCBB/19009955), Aangepast bij brief van 9 april 2019 (kenmerk: TCBB/19094083);
- Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe (hierna: de provincie Drenthe) heeft bij brief van 5 maart 2019 advies uitgebracht (kenmerk: 10/5.1/2019000607);
- Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Westerveld (hierna: de gemeente Westerveld) heeft bij brief van 28 februari 2019 advies uitgebracht (kenmerk: 235311);
- Het dagelijks bestuur van waterschap Drents-Overijsselse Delta (hierna: waterschap Drents-Overijsselse Delta) heeft bij brief van 4 maart 2019 advies uitgebracht (kenmerk: Z/19/023847/107934);
- De Mijnraad heeft bij brief van 25 maart 2019 advies uitgebracht (kenmerk: MIJR/19077927).

In aanvulling op het winningsplan hebben de betrokken decentrale overheden tevens de adviezen van SodM, TNO en de Tcbb ontvangen.

DGKE-WO / 19196692

5. Zienswijzen

Dit besluit is met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Awb voorbereid:

- op 9 mei 2019 is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp instemmingsbesluit gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in de Westervelder en langs elektronische weg;
- op 9 mei 2019 is door de minister een ontwerp van het besluit aan Vermilion gezonden;
- het ontwerp van het besluit lag van donderdag 10 mei tot en met 20 juni 2019 ter inzage bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en in het gemeentehuis van de gemeente Westerveld. Tevens zijn alle stukken gepubliceerd via de website www.nlog.nl.

Zienswijzen op dit ontwerpbesluit konden, gedurende een periode van zes weken vanaf het moment dat dit ontwerpbesluit ter inzage werd gelegd, worden ingediend.

Er zijn 32 ontvankelijke zienswijzen, waarvan 24 uniek en 2 reacties van overheden ingebracht tijdens de terinzagelegging van het ontwerp instemmingsbesluit op het winningsplan. Eén zienswijze is niet tijdig ingediend waardoor deze als niet ontvankelijk is beschouwd. De ontvankelijke zienswijzen en reacties zijn in de 'Nota van Antwoord Instemmingsbesluit winningsplan Diever' bij dit besluit opgenomen, samen met de beantwoording door de minister.

6. Winningsplan op hoofdlijnen, adviezen, zienswijzen en beoordeling

Hieronder wordt per onderwerp op hoofdlijnen beschreven wat Vermilion hierover in het winningsplan heeft opgenomen. Daarna volgt (indien van toepassing) het advies van de adviseurs en de beoordeling, waarbij op basis van een integrale afweging beargumenteerd wordt of het advies of de aanbeveling wordt overgenomen.

6.1. Planmatig beheer

Winningsplan

Vermilion heeft het gasveld Diever in 2014 ontdekt met het boren van de put DIV-02, vanaf de mijnbouwlocatie Wapse. Het gas in het gasveld Diever zit in de Rotliegend formatie op een diepte van ongeveer 2000 meter. Vermilion wint het gas via de put DIV-02. Vermilion produceert het gas sinds oktober 2015. Na het indienen van het vigerend winningsplan voor Diever is gebleken dat het totale verwachte produceerbare gasvolume groter is dan was aangenomen.

Doordat de put nu voor langere tijd heeft geproduceerd, is er meer zekerheid omtrent de verwachte toekomstige productie. Het gasveld Diever is een

langwerpig gerekt en relatief plat gasveld. De bovenkant van het gasveld blijkt onder een andere hellingshoek te liggen dan aanvankelijk werd gedacht, zowel in noord-zuid als oost-west richting. De oost-west hellingshoek heeft een grotere invloed op de hoeveelheid gas dan de noord-zuid hellingshoek. In vergelijking met het winningsplan (2016) blijkt er tevens een grotere fractie gas in het porievolume aanwezig te zijn. Het volume produceerbaar gas is zodoende groter dan in het winningsplan (2016). De totale Rotliegend-laag is niet dikker dan in het vigerend winningsplan.

De maximale productie van het gehele gasveld bedraagt in het hoge productiescenario, inclusief het reeds geproduceerde volume, 3164 miljoen Nm³, waarvan 2652 miljoen Nm³ na 1 januari 2018. De productie zal in dat geval tot in 2034 duren. Vermilion verwacht zodoende in het hoge scenario circa 90% van het technisch winbare gas te produceren.

Adviezen en zienswijzen

Advies SodM

SodM stelt dat het winningspercentage in overeenstemming is met wat mag worden verwacht van een veld als Diever. Dat was al zo onder het winningsplan van 2016, en nu er meer gewonnen lijkt te kunnen worden is dit nog steeds zo.

Advies TNO

TNO stelde in haar voorgaande advies (AGE 16-10.063) uit 2016 al dat de gaswinning doelmatig was toen naar verwachting tussen de 45% en 85% van het aanwezige gas gewonnen kon worden. Omdat het verwachte produceerbare gasvolume groter is dan eerder was aangenomen komt Vermilion uit op winningspercentages (geproduceerd gas als percentage van het aanwezige gas) van 90% en hoger. In het gunstigste scenario wordt er tot 2034 geproduceerd.

Zienswijzen

De ingediende zienswijzen op het punt van planmatig beheer zijn samengevat in de Nota van Antwoord die als bijlage bij dit besluit is opgenomen, onder punt 1.

Beoordeling planmatig beheer

Bij planmatig gebruik en beheer dient er sprake te zijn van een efficiënte winning van de delfstof, waarbij de wijze waarop, het tempo waarmee en de hoeveelheid te winnen delfstof van belang is. De beoordeling draait vooral om de vraag of de door de mijnbouwonderneming in het winningsplan aangegeven winbaarheidsfactor reëel is, gezien de technische parameters en geologische omstandigheden van het gasveld. Daarnaast dient een andere gebruiksvorm van de ondergrond door de gaswinning niet ongewenst onmogelijk gemaakt te worden.

Vermilion heeft een winningsvergunning waaronder het gasveld Diever valt. Op grond van de Mbw heeft Vermilion daarmee het recht en de verplichting tot winning van aardgas uit het gasveld Diever zolang dit veilig en verantwoord kan, mits daaraan een winningsplan ten grondslag ligt waar de minister zijn instemming op heeft gegeven.

Na het indienen van het winningsplan (2016) voor Diever is gebleken dat het totale verwachte produceerbare gasvolume groter is dan was aangenomen. De minister onderstreept tevens dat als Vermilion dat grotere volume ook wil winnen zij verplicht is om aan de hand van dergelijke nieuwe kennis van het gasveld een wijziging van het winningsplan in te dienen.

De duur van de winning wordt bepaald in het winningsplan. In het winningsplan staat beschreven dat de winning tot en met 2034 wordt voortgezet. Nu de winning op grond van artikel 34, derde lid, van de Mbw overeenkomstig het winningsplan dient plaats te vinden, is Vermilion aan deze winningsduur gebonden. De duur van de winning wordt expliciet vastgelegd in het instemmingsbesluit. Na 2035 heeft Vermilion derhalve geen toestemming meer om door te gaan met de winning op basis van dit instemmingsbesluit. Indien er dan nog gas in het gasveld zit dat Vermilion wenst te winnen, zal er opnieuw instemming gevraagd moeten worden.

In het winningsplan is opgenomen dat de maximale productie over de gehele winning 3164 miljoen Nm³ zal bedragen. De minister stemt op basis van de adviezen van SodM en TNO uit het oogpunt van planmatig beheer met dit volume in.

De minister constateert dat Vermilion ca. 90% van het technisch winbare gas verwacht te produceren hetgeen SodM en TNO aanmerken als doelmatig. SodM en TNO hebben het winningsplan Diever volgens de gebruikelijke methode getoetst op planmatig beheer en concluderen dat het winningsplan voldoet aan de wettelijke eisen. De minister neemt de conclusie over van SodM en TNO dat de winning in overeenstemming met de principes van planmatig beheer plaatsvindt.

Er zijn geen andere gebruiksvormen van de ondergrond voorzien. Gaswinning van het gasveld Diever past dan ook in het planmatig gebruik van de ondergrond.

Zienswijzen

Een reactie op de ingediende zienswijzen op het punt van planmatig beheer is gegeven in de Nota van Antwoord onder punt 1. De zienswijzen met betrekking tot planmatig beheer geven geen aanleiding om het ontwerp-instemmingsbesluit Diever inhoudelijk te wijzigen.

6.2. Bodemdaling

Winningsplan

In het winningsplan geeft Vermilion de verwachte bodemdaling, veroorzaakt door de gaswinning uit het gasveld Diever, weer. De verwachte bodemdaling door gaswinning uit het gasveld Diever op basis van de reeds gerealiseerde productie en dit gewijzigde winningsplan Diever zal maximaal 4 cm bedragen in het diepste punt van de bodemdalingsschouw aan het einde van de winningsperiode in het jaar 2034. Ook de samengestelde maximale bodemdaling is 4 cm. Niet wordt uitgesloten dat een groter gebied uiteindelijk bodemdaling zal vertonen. Hierbij is rekening gehouden met de opgedane ervaringen uit omliggende velden en is de toekomstige daling van het eveneens ingediende winningsplan Weststellingwerf meegenomen. Naast de bodemdaling als gevolg van gaswinning is ook de autonome bodemdaling - bijvoorbeeld als gevolg van drainage of oxidatie of inklinking van veengronden - aangegeven.

Adviezen en zienswijzen

Advies SodM

SodM stelt vast dat de recente bodemdalingsmetingen in het gebied rond de winning hebben laten zien dat de bodemdaling tot op heden nog nauwelijks meetbaar is. Voor het gebied rond het gasveld Diever is nu maximaal 4 cm bodemdaling voorzien.

SodM vindt dat Vermilion de risico's als gevolg van bodemdaling goed in beeld heeft gebracht.

Advies TNO

TNO heeft de inputparameters, de aanpak en de daaruit voortvloeiende bodemdalingsresultaten gecontroleerd en stemt in met de resultaten. TNO merkt op dat Vermilion in deze aanvraag een high case bodemdalingsscenario heeft uitgerekend.

Advies Tcbb

De Tcbb stelt dat de bodemdaling boven het gasveld Diever gemeten wordt op basis van een meetplan. Gelet op de aard en omvang van de beoogde winning is daarbij naar het oordeel van de Tcbb in het meetplan voorzien in een adequate monitoring van bodembeweging.

Advies provincie Drenthe

De provincie Drenthe stelt dat het winningsplan en de technische adviezen aangeven dat de winning van meer gas dan oorspronkelijk aangenomen werd, vrijwel geen andere gevolgen heeft voor de bodemdaling dan tot nu toe beschreven werd. De al geldende artikelen met voorwaarden bij het nu geldende instemmingsbesluit voor het winningsplan Diever van 2016 dienen onverminderd van kracht te blijven voor het gewijzigde plan, om te waarborgen dat voldoende monitoring van de bodemdaling plaatsvindt.

Advies gemeente Westerveld

Volgens de gemeente Westerveld laat het recente bodemdalingsrapport van Vermilion voor het gebied rond Vinkega, Eesveen en Diever zien dat de bodemdaling in dit gebied verder gaat dan voorspeld. In het instemmingsbesluit (2017) is opgenomen dat Vermilion binnen 3 maanden aan de minister de onzekerheidsmarge voor de bodemdalingsprognose inzichtelijk moet maken. De gemeente Westerveld vraagt zich af of Vermilion zich hieraan heeft gehouden. In het instemmingsbesluit (2017) is opgenomen dat Vermilion het onderscheid tussen bodemdaling als gevolg van gaswinning en bodemdaling als gevolg van autonome daling uitwerkt in een meetplan. In het bodemdalingsrapport wordt hier aandacht aan besteed.

Advies waterschap Drents Overijsselse Delta

Het waterschap Drents Overijsselse Delta verwacht geen significante gevolgen voor het watersysteem en de oppervlaktewaterkwaliteit. Het waterschap Drents Overijsselse Delta adviseert de aangevraagde bodemdaling als voorschrift op te nemen in het instemmingsbesluit en de naleving hiervan ter controle voor te leggen aan SodM. Ten noordwesten van het winningsgebied Diever, ter hoogte van provinciegrens Drenthe-Friesland, bestaan op dit moment enkele knelpunten in de waterafvoer. Deze knelpunten staan het gewijzigde winningsplan niet in de weg. Het waterschap Drents Overijsselse Delta adviseert voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het meetplan deze aan de betrokken adviserende partijen beschikbaar te stellen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta adviseert in het instemmingsbesluit voor dit winningsplan de voorwaarde op te nemen dat, in het geval dat de bodemdaling als gevolg van deze gaswinning niet binnen de in het winningsplan aangegeven

grenzen verlopen, de betrokken adviserende partijen hierover tijdig worden geïnformeerd, zodat zij hierop kunnen anticiperen.

In het winningsplan staat dat de verwachte bodemdaling door deze winning maximaal 3,6 centimeter bedraagt en komt bovenop de historische bodemdaling van 0,4 centimeter. Deze mate van bodemdaling over de gehele productieperiode heeft geen significante gevolgen voor het watersysteem.

Het waterschap Drents Overijsselse Delta vindt het van groot belang dat gedurende de winning en de periode daarna wordt gemonitord of de werkelijke bodemdaling overeen blijft komen met de verwachte maximale bodemdaling. Deze informatie is nodig om door middel van waterstaatkundige werken ook in de toekomst te borgen dat de grond- en oppervlaktewaterstanden blijven passen bij de gebruiksfuncties in het gebied.

Advies Mijnraad

De Mijnraad is het met het waterschap eens dat indien een wijziging van de verwachte bodemdaling optreedt, Vermilion het waterschap hierover tijdig moet informeren, zodat het waterschap kan op basis van deze informatie eventueel maatregelen nemen voor de waterstaatkundige werken.

Zienswijzen

De ingediende zienswijzen op het punt van bodemdaling zijn samengevat in de Nota van Antwoord die als bijlage bij dit besluit is opgenomen, onder punt 2.

Beoordeling bodemdaling

In het winningsplan is op basis van de methode "Geertsma en Van Opstal" een prognose van de bodemdaling opgenomen. Deze prognose is gebaseerd op de best beschikbare gegevens van de diepe ondergrond en het productiescenario zoals beschreven in het winningsplan. Vermilion heeft met de opgedane ervaringen uit de omliggende velden, de bodemdalingsprognose voor het gebied rond Vinkega, Eesveen en Diever aangepast. Hierbij is de toekomstige daling van het eveneens ingediende winningsplan Weststellingwerf meegenomen. Vermilion is uitgegaan van de worst-case (het high case productie scenario). De bodemdaling zal maximaal 4 cm bedragen in het diepste punt van de bodemdalingsskom. Naar aanleiding van de adviezen van SodM, TNO en Tcbb stelt de minister dat Vermilion hiermee de bodemdaling goed in beeld heeft gebracht.

Cumulatieve bodemdaling

Bij een beperkte bodemdaling zoals op grond van dit winningsplan is het niet goed mogelijk de bodemdaling te onderscheiden van natuurlijke bodembeweging gedurende de seizoenen. In bodemdalingsskaarten worden doorgaans uitsluitend contouren van meer dan 2 cm opgenomen. In figuur 6-6 is de verwachte maximale bodemdaling weergegeven door Vermilion, waaruit blijkt dat er overlap wordt verwacht aan de randen van de bodemdalingsskom Vinkega en Diever en aan de randen met het gasveld Weststellingwerf. De minister concludeert dat de effecten van de cumulatie van bodemdaling te verwaarlozen is. Eventuele cumulatie van bodemdaling door gaswinning uit velden die later in productie worden gebracht, wordt in het kader van die winningsplannen beoordeeld.

Meetplan

Op grond van artikel 30 van het Mbb dient de bodemdaling ten gevolge van de gaswinning te worden gemonitord op grond van een meetplan. Het meetplan

behoeft de instemming van de minister (deze bevoegdheid is gemandateerd aan de inspecteur-generaal der mijnen). Op 20 november 2017 is door Vermilion een meetplan ingediend. Het meetplan is gepubliceerd evenals de resultaten. Het meetplan wordt jaarlijks besproken met SodM. Het betreft een gecombineerd meetplan voor de velden Diever, Eesveen en Nijensleek. In het meetplan is beschreven dat er gps-metingen plaatsvinden van de hoogte van het maaiveld, peilmerken worden gecontroleerd (eens in de 3 jaar) en dat waterpasmetingen worden uitgevoerd (eens in de 5 jaar). In februari 2015 heeft een nulmeting plaatsgevonden. In juli 2018 is door Vermilion conform artikel 31 van het Mbb het resultaat van de metingen naar bodemdaling en bodemtrilling aan de inspecteur-generaal der mijnen overgelegd. In tegenstelling tot wat de gemeente Westerveld in haar advies stelt, volgt uit deze metingen dat ten gevolge van de Diever gaswinning geen significante bodemdaling is opgetreden en dat de metingen daarmee binnen de bodemdalingsprognoses van het winningsplan (2016) vallen. Conform het instemmingsbesluit (kenmerk DGETM-EO / 17118771, d.d. 21 juli 2017) heeft Vermilion het onderscheid tussen bodemdaling als gevolg van gaswinning en bodemdaling als gevolg van autonome daling uitgewerkt in een meetplan. Vermilion heeft de gemeente Westerveld geïnformeerd over het meetplan en de meetresultaten evenals de lokale media die er aandacht aan hebben besteed. Vermilion heeft het op haar website geplaatst en via een persbericht is het gepubliceerd in de lokale kranten. Ook is er een informatiemiddag door Vermilion georganiseerd. Bovendien is het meetplan Diever, Eesveen, Nijensleek gepubliceerd op www.nlog.nl/diever.

Met de instemming met het winningsplan worden de grenzen uit het winningsplan vastgelegd, waaronder de in het winningsplan geprognosticeerde bodemdaling. Het waterschap Drents Overijsselse Delta en de Mijltraad adviseren dat Vermilion het waterschap bij overschrijding van de bodemdaling tijdig informeert zodat het waterschap op basis van deze informatie maatregelen kan nemen. Indien duidelijk wordt dat de bodemdaling hoger zal zijn dan verwacht en ook reeds overschreden wordt, kan Vermilion de winning niet voortzetten conform dit winningsplan. In dat geval moet Vermilion een nieuw winningsplan indienen dat beoordeeld moet worden. Het is dan ook niet noodzakelijk hierover een voorschrift aan het instemmingsbesluit te verbinden.

Conform het instemmingsbesluit (2017) heeft Vermilion de onzekerheidsmarge voor de bodemdalingsprognose inzichtelijk gemaakt. Dit adviespunt heeft betrekking op het winningsplan (2016). De minister benadrukt dat over de gehanteerde onzekerheidsmarge gelet op de adviezen van SodM en TNO ten aanzien van het geactualiseerde winningsplan geen onduidelijkheid is.

Zienswijzen

Een reactie op de ingediende zienswijzen op het punt van bodemdaling is gegeven in de Nota van Antwoord onder punt 2. De zienswijzen met betrekking tot bodemdaling geven de minister geen aanleiding om het ontwerp-instemmingsbesluit Diever te wijzigen.

6.3. Bodemtrilling

Winningsplan

Vermilion heeft aangegeven dat volgens de DHAIS-methode het gasveld Diever de eigenschappen heeft die overeenkomen met velden die statistisch gezien een verwaarloosbare kans hebben op het genereren van een bodemtrilling. Het

winningsplan (2016) beschrijft een kans op beven van 42%. Het verschil wordt veroorzaakt door de B-factor (een maat voor de breukdichtheid van het reservoir).

DGKE-WO / 19196692

De in het winningsplan 2018 gepresenteerde Seismische Risicoanalyse (SRA) is gebaseerd op een nieuwe geologische interpretatie van de ondergrond ter plaatse van het gasveld Diever. Hierin is het grensvlak tussen het gashoudend gedeelte en de breuken kleiner als gevolg van de toename van het oppervlak (gemeten binnen de gas-watercontact-dieptecontour) van het gasveld, waardoor de B-factor op 0,67 berekend is.

De SRA van zowel het winningsplan (2016) als nu het gewijzigde winningsplan resulteert in een risicocategorie I.

Vanwege de verwaarloosbare kans op beven hoeft stap 2 van de SRA niet toegepast te worden. Voor de volledigheid heeft Vermilion een kaart van het KNMI-netwerk van seismometers opgenomen in het winningsplan. Vermilion heeft 4 februari 2019 een nieuwe versie van deze kaart verstrekt waarop de (geplande) uitbreiding van het netwerk is opgenomen.

Adviezen en zienswijzen

Advies SodM

SodM stelt in algemene zin vast dat de drukdaling in een reservoirgesteente kan zorgen voor spanningen op de breuken in en langs het reservoir. Deze spanningen kunnen leiden tot een plotselinge verplaatsing langs een breuk in de vorm van een aardbeving. Dit geeft een trilling die soms aan het aardoppervlak te voelen is en die kan leiden tot schade.

Vermilion heeft de SRA uitgevoerd zoals staat beschreven in de leidraad "Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning". TNO heeft de SRA van Vermilion voor het Diever gasveld gecontroleerd en stemt in met de resultaten.

De kans op een beving wordt als verwaarloosbaar gekenmerkt. Het verschil tussen de SRA van 2016 en de huidige zit in de nieuwe inschatting van de exacte vorm en locatie van het veld.

SodM is het ermee eens dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn. De detectiecapaciteit zoals het KNMI die nu heeft voorzien in het meten en lokaliseren van een eventuele bodemtrilling.

Advies TNO

TNO stelt vast dat Vermilion conform de leidraad een SRA heeft uitgevoerd voor het Diever gasveld. In de eerste berekeningsstap van de SRA komt Vermilion uit op een verwaarloosbare kans op beven omdat de breukdichtheid onder de drempelwaarde van 0,86 blijft.

TNO heeft de SRA van Vermilion voor het Diever gasveld gecontroleerd en stemt in met de resultaten.

TNO merkt op dat alhoewel de uitkomst van de SRA dezelfde is, de bevingskans in het voorliggende winningsplan verschilt van het winningsplan (2016). Het winningsplan (2016) geeft aan dat er een kans op beven bestaat. In het voorliggende winningsplan (2018) is de bevingskans verwaarloosbaar. Het verschil in bevingskans wordt met name veroorzaakt door de totale breuklengte boven het gas-water contact. De nieuwe geologische interpretatie van Vermilion laat zien dat in het winningsplan (2016) breuken zijn meegenomen die zich, naar nu blijkt, onder het gas-water contact bevinden.

Advies Tcbb

De Tcbb stelt dat tot op heden zich in het gasveld Diever geen aardbevingen hebben voorgedaan. Vermilion heeft volgens de methodiek van de leidraad een geactualiseerde SRA uitgevoerd op het gasveld Diever en komt daarbij in de eerste berekeningsstap uit op een verwaarloosbare kans op beven. De Tcbb acht het bestaande seismische netwerk van het KNMI voldoende voor de monitoring van seismische activiteit in het gasveld Diever.

Advies provincie Drenthe

De provincie Drenthe stelt dat het winningsplan en de technische adviezen aangeven dat de winning van meer gas dan oorspronkelijk aangenomen werd, vrijwel geen andere gevolgen heeft voor een bodemtrilling dan tot nu toe beschreven werden. De al geldende artikelen met voorwaarden bij het nu geldende instemmingsbesluit voor het winningsplan Diever van 2016 dienen onverminderd van kracht te blijven voor het gewijzigde plan, om te waarborgen dat voldoende monitoring van een bodemtrilling plaatsvindt en het publiek hierover actief en regelmatig geïnformeerd wordt.

Advies gemeente Westerveld

De gemeente stelt dat meer gaswinning en minder risico op een bodemtrilling een punt is dat vragen oproept.

Gezamenlijk advies gemeente Westerveld en provincie Drenthe

Op de door de gemeente Westerveld en de provincie Drenthe georganiseerde ophaalavond, om input voor hun advies bij de omwonenden op te halen en waarvan het verslag bij de adviezen is gevoegd is door omwonenden aangegeven dat de snelheid waarop het gas gewonnen wordt toeneemt. Omwonenden vrezen dat door het verhogen van de snelheid van winning, het risico op bodemtrillingen toeneemt.

Zienswijzen

De ingediende zienswijzen op het punt van bodemtrilling zijn samengevat in de Nota van Antwoord die als bijlage bij dit besluit is opgenomen, onder punt 3.

Beoordeling bodemtrilling

Op basis van onderzoek door TNO is door SodM de "Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning" (SRA) opgesteld. Volgens deze methode is in het winningsplan een risicoanalyse uitgevoerd. De SRA methodiek is ontwikkeld om op basis van ervaringscijfers van bestaande velden die ooit getrild hebben, uitspraken te kunnen doen over het seismisch risico van velden die niet getrild hebben. De SRA bestaat uit 3 stappen. In de eerste stap is het potentiële vermogen van het gasveld om aardbevingen te genereren bepaald aan de hand van een statistische vergelijking op geologische, productietechnische en mechanische kenmerken van het gasveld Diever met de karakteristieken van andere kleine gasvelden die in het verleden tot lichte bevingen ($M < 2.0$) hebben geleid. Op basis hiervan is een kans op beven aan het gasveld Diever toegekend. Gasvelden die geen gelijkenis vertonen met de gasvelden die reeds gebeefd hebben krijgen een verwaarloosbare kans op een bodemtrilling toegekend. Als gasvelden weinig of wel gelijkenis vertonen met de velden die al gebeefd hebben, wordt het veld respectievelijk ingedeeld in de kansklasse tot 19% en tot 42% kans op een bodemtrilling. Voor velden die op basis van deze initiële analyse een verwaarloosbare kans hebben om geïnduceerde bevingen te genereren, is het niet

noodzakelijk om aansluitende stappen 2 en 3 te doorlopen. Indien de kans op een geïnduceerde beving niet verwaarloosbaar is, worden aanvullende berekeningen uitgevoerd om de sterkte van een potentiële geïnduceerde beving te kunnen bepalen (stap 2). Als de sterkte (seismisch moment, M) van een potentiële geïnduceerde beving boven de 2,5 ligt, wordt een omgevingsanalyse gedaan. In de derde stap van de analyse wordt rekening gehouden met bovengrondse factoren zoals de bebouwing in het gebied en grondsoort (stap 3 van de SRA).

Voor het gasveld Diever is de SRA uitgevoerd en op basis van die resultaten blijkt dat het gasveld een verwaarloosbare kans op trillen heeft en is het gasveld ingedeeld in risicocategorie I.

Overigens is in het winningsplan Diever, waarmee bij besluit van 21 juli 2017 is ingestemd (kenmerk: DGETM-EO / 17118771, d.d. 21 juli 2017) ook een SRA uitgevoerd. Vanwege de destijds aangenomen grotere breukdichtheid boven het gas-watercontact leek het gasveld Diever gelijkenis te vertonen met de gasvelden die reeds gebeefd hebben. Nu er meer kennis is opgedaan van de exacte vorm en ligging van het gasveld blijkt dat deze aanname bijgesteld kan worden. Dit verklaart het verschil in uitkomst met de SRA in het oorspronkelijke winningsplan en het onderhavige winningsplan. Zowel SodM als TNO onderschrijven dat de kans op beven op basis van de meest actuele kennis van het veld verwaarloosbaar is.

Ten aanzien van de snelheid van gaswinning stelt de minister dat de toegestane maximale productie per dag vastgelegd is in de omgevingsvergunning. Er is geen sprake van een verhoging van de winningssnelheid met onderhavige instemming. De bodembeweging - zowel bodemdaling als seismiciteit - wordt beoordeeld op basis van de totale drukdaling in het veld. In kleine gasvelden zoals het Diever gasveld bestaat er geen relatie tussen de snelheid van winning en de mate van seismische risico.

Zienswijzen

Een reactie op de ingediende zienswijzen op het punt van bodemtrilling is gegeven in de Nota van Antwoord onder punt 3. De zienswijzen met betrekking tot bodemtrilling geven geen aanleiding om het ontwerp-instemmingsbesluit Diever te wijzigen.

6.4. Schade door bodembeweging

Winningsplan

Vermilion geeft aan dat bodemdaling door aardgaswinning een geleidelijk proces is dat zeer traag verloopt, waarbij de maximale helling zeer beperkt is.

Bodemdaling veroorzaakt meestal geen schade omdat de daling geleidelijk en gelijkmatig plaatsvindt en in dit geval ook nog eens gering is.

Voor het bepalen van de kans op geïnduceerde bevingen als gevolg van de gaswinning uit het gasveld Diever heeft Vermilion een seismische risicoanalyse (SRA) uitgevoerd conform de tijdelijke leidraad "Methodiek voor risicoanalyse omtrent geïnduceerde bevingen door gaswinning" van SodM.

Gezien de indeling van het gasveld Diever in risicocategorie I volgens de seismische risicoanalyse, acht Vermilion het ontstaan van schade aan gebouwen en infrastructuur ten gevolge van de productie uit het gasveld zeer klein.

Vermilion verwacht geen schade aan gebouwen en openbare infrastructuur ten gevolge van de productie uit het gasveld Diever. Vermilion geeft tevens aan dat mocht er schade optreden, zij de verplichting heeft die schade te vergoeden.

Adviezen en zienswijzen

Advies SodM

SodM stelt vast dat de effecten van de bodemdaling op landbouw en infrastructuur uitgebreid zijn beschreven in het winningsplan.

De effecten zijn mede afhankelijk van eventuele aanpassingen door het waterschap. Die kan ervoor kiezen de bodemdaling te volgen, en het waterpeil tot enkele centimeters mee te laten zakken. SodM geeft aan dat Vermilion stelt dat bij de uiteindelijk verwachte 4 cm bodemdaling geen aanpassingen in de waterhuishouding nodig zijn. De beoordeling hiervan laat SodM aan het waterschap, dat medeadviseur is in dit traject.

Vermilion laat zien dat aan de hand van de SRA het Diever gasveld in de laagste risicocategorie terechtkomt. SodM is het ermee eens dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn, gezien de verwaarloosbare kans op bevingen en de inschaling in de laagste risicocategorie.

Advies TNO

TNO stelt dat omdat de kans op beven verwaarloosbaar is het gasveld Diever in de laagste seismische risico categorie I valt.

Advies Tcbb

De Tcbb stelt dat bij een te verwachten bodemdaling van 4 cm geen schade aan gebouwen in of nabij het winningsgebied te verwachten is.

Conform de leidraad valt het gasveld Diever in de laagste seismische risicocategorie, categorie I. Plaatsing in risicocategorie I houdt in dat de kans op geïnduceerde bevingen verwaarloosbaar is en als gevolg daarvan geen schade te verwachten is. Mocht er toch een geïnduceerde aardbeving optreden dan is de eventuele schade die daardoor ontstaat voor het merendeel van cosmetische aard met een kleine kans op lichte constructieve schade.

Advies provincie Drenthe

De provincie Drenthe stelt dat het winningsplan en de technische adviezen aangeven dat de winning van meer gas dan oorspronkelijk aangenomen werd, vrijwel geen andere gevolgen heeft voor een bodemtrilling en voor bodemdaling dan tot nu toe beschreven werden. De al geldende artikelen met voorwaarden bij het nu geldende instemmingsbesluit voor het winningsplan Diever van 2016 dienen onverminderd van kracht te blijven voor het gewijzigde plan, om te waarborgen dat Vermilion een transparant en openbaar proces voor schadeafhandeling heeft.

De provincie Drenthe stelt dat de al bestaande afspraken over monitoring moeten worden gehandhaafd. In het gebied is de representatieve bouwkundige opname uitgevoerd volgens artikel 4 van het instemmingsbesluit voor het huidige geldende winningsplan Diever. De Tcbb gaf in haar advies van 6 september 2018 aan dat een bouwkundige opname een beperkte waarde heeft. De minister heeft in haar kamerbrief van 21 december 2018 (kamerstuk 32 849, nr. 156) aangegeven meer te gaan inzetten op monitoring door het plaatsen van versnellingsmeters. De provincie Drenthe wijst erop dat de al gemaakte afspraken over monitoring gehandhaafd dienen te blijven.

Advies gemeente Westerveld

De gemeente Westerveld stelt dat de schadeafhandeling moet worden verbeterd door:

- te werken aan een onafhankelijke, landelijke afhandeling van mijnbouwschades;
- het verkennen van de mogelijkheid om een landelijk schadefonds voor de gaswinning uit de kleine velden zoals Diever in te stellen.

Er is nog steeds geen onafhankelijk schadeprotocol voor gaswinning uit kleine velden.

Van Vermilion heeft de gemeente Westerveld vernomen dat de komende twee jaar nog een aantal meetstations bijgeplaatst wordt die aangesloten worden op het KNMI-meetnetwerk. Daarvan is één station in 2018 geplaatst bij Kallenkote. De gemeente Westerveld adviseert een zodanig concrete voorwaarde te verbinden dat Vermilion binnen een te stellen termijn versnellingsmeters gaat plaatsen conform een door de minister en het KNMI opgesteld en voorgeschreven meetnetwerk voor versnellingsmeters. Op die manier komt de minister tegemoet aan de wensen die leven in de omgeving, dit ter compensatie voor het laten vervallen van bouwkundige opnames voor toekomstige winningsplannen.

De gemeente Westerveld stelt dat Vermilion een eigen schadeprotocol heeft, waarmee voor het gebied van de gaswinning Diever in schademelding en afhandeling wordt voorzien. In het kader van de gelijkheid van alle burgers acht de gemeente Westerveld het van belang dat snel het landelijk protocol gaswinning kleine velden in werking treedt, waarbij de mijnbouwbedrijven niet langer het eerste aanspreekpunt zijn. De gemeente Westerveld adviseert niet eerder in te stemmen met dit winningsplan voordat het betreffende schadeprotocol in werking is getreden.

Gezamenlijk advies gemeente Westerveld en provincie Drenthe

Uit het Op de door provincie Drenthe en gemeente Westerveld georganiseerde ophaalavond met inwoners van de gemeente Westerveld, om input voor hun advies bij de omwonenden op te halen en waarvan het verslag bij de adviezen is gevoegd, bleek dat het de inwoners frustreert dat verrichte bouwkundige nulmetingen (die naar men zegt geen nulmetingen zijn maar momentopnamen van dat moment na al enige jaren gaswinning) niet openbaar worden gemaakt. Inwoners willen dat dergelijke informatie openbaar is.

Op de door provincie Drenthe en gemeente Westerveld georganiseerde ophaalavond met inwoners van de gemeente Westerveld bleek dat inwoners een ruimhartige schaderegeling willen zien, waarbij de bewijslast bij Vermilion moet liggen. Inwoners willen niet met een fooi afgescheept worden terwijl het gevoel is dat woongenot, huizenprijzen en gevoel van veiligheid worden aangetast.

Op de door provincie Drenthe en gemeente Westerveld georganiseerde ophaalavond met inwoners van de gemeente Westerveld bleek dat om vertrouwen te hebben in uitbetaling en borging van schadevergoeding op langere termijn, ook als Vermilion al is vertrokken, inwoners de nadruk leggen op een fonds dat moet worden gevuld door Vermilion en van waaruit schades worden vergoed. Ook hier willen inwoners controle en uitvoering door onafhankelijke partijen.

Advies waterschap Drents Overijsselse Delta

Het waterschap Drents Overijsselse Delta adviseert aan het instemmingsbesluit de voorwaarde te verbinden dat Vermilion verplicht is een bouwkundige vooropname van waterstaatskundige werken uit te voeren voor het gebied dat binnen het mogelijke invloedsgebied van de voorgenomen winning valt.

Ondanks de zeer kleine kans op een bodemtrilling en de geringe bodemdaling vindt het waterschap Drents Overijsselse Delta het wenselijk een representatieve bouwkundige vooropname van waterstaatskundige werken uit te voeren om eventuele onduidelijkheden rondom aansprakelijkheid in de toekomst zoveel als mogelijk te beperken.

Op basis van de huidige kennis, gebaseerd op het huidige winningsplan, worden geen gevolgen en schade voorzien. Om onduidelijkheden in de toekomst wat betreft schade en kostenvergoeding zoveel mogelijk te voorkomen adviseert het waterschap Drents Overijsselse Delta aan het instemmingsbesluit voor dit winningsplan de verplichting op te nemen dat, naast de vergoeding van schade, ook de kosten die voortvloeien uit compenserende maatregelen, uitgevoerd door derden, inzichtelijk gemaakt en vergoed worden door Vermilion.

Advies Mijnraad

De Mijnraad stelt dat het waterschap in haar advies aangeeft dat zij het wenselijk vindt een bouwkundige vooropname van waterstaatskundige werken uit te voeren voor het gebied rond gasveld Diever. De Mijnraad vindt, gezien de verwachte geringe bodemdaling en de zeer kleine kans op bodemtrilling, deze vooropname van waterstaatskundige werken een te zware voorwaarde.

Zienswijzen

De ingediende zienswijzen op het punt van schade door bodembeweging zijn samengevat in de Nota van Antwoord die als bijlage bij dit besluit is opgenomen, onder punt 4.

Beoordeling schade door bodembeweging

De verwachte bodemdaling is gering en leidt naar verwachting niet tot schade aan bebouwing. De minister stelt op basis van het winningsplan en het advies van TNO, vast dat het gasveld in risicocategorie I valt. De kans op schade ten gevolge van de gaswinning is zodoende zeer klein.

Adequate schaderegeling en onafhankelijk orgaan voor afwikkeling schade als gevolg van gaswinning

Mede naar aanleiding van het advies dat de Tcbb op zijn verzoek op 28 februari 2018 heeft uitgebracht, heeft de minister bij brief van 9 oktober 2018, gericht aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (vergaderjaar 2018/19, 32 849 nr. 137), de Kamer geïnformeerd over de nadere uitwerking van zijn voornemen om te komen tot een uniforme landelijke en onafhankelijke beoordeling en afhandeling van mogelijke mijnbouwschade.

De minister heeft bij brief van 8 juli 2019, gericht aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (vergaderjaar 2018/19, 32 849 nr. 188) het eens te zijn met het advies van de Tcbb om een Commissie Mijnbouwschade in te stellen met als taak de onafhankelijke beoordeling en afhandeling te borgen van alle mijnbouwschades in Nederland, met uitzondering van de schades door de gaswinning Groningen. De minister deelt ook de behoefte aan een adequate uitvoeringsorganisatie ter ondersteuning en onder aansturing van de Commissie Mijnbouwschade, en zal hiervoor ook zorgdragen. De minister zal het reeds bestaande Landelijk Loket Mijnbouwschade omvormen tot het centrale meldpunt van de Commissie Mijnbouwschade en bij betrokken instanties - zoals gemeenten, provincies en waterschappen - hieraan ook een bredere bekendheid geven. Voor burgers die schade willen claimen betekent dit dat zij bij één meldpunt terecht kunnen en zelf

niet hoeven na te gaan welke mijnbouwactiviteit mogelijk oorzaak is van hun schade.

Ten aanzien van het advies van de gemeente Westerveld stelt de minister vast dat de huidige schaderegeling voldoende is om in te kunnen instemmen met het winningsplan. Dat het landelijk protocol nog niet gereed is, is geen reden dat niet kan worden ingestemd met een winningsplan. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft onder meer in haar uitspraak over het instemmingsbesluit met het winningsplan Oppenhuizen geoordeeld (19 april 2017, ECLI:NL: rvs:2017:1096, r.o.16 e.v.) dat in artikel 6:177, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek is bepaald dat de exploitant van een mijnbouwwerk aansprakelijk is voor schade als gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van dat werk. Dit betekent dat Vermilion als zij gebruik maakt van haar vergunning, verplicht is eventuele door die gaswinning veroorzaakte schade te vergoeden. Tevens is er ingevolge artikel 135 van de Mijnbouwwet een Waarborgfonds mijnbouwschade. Op grond van artikel 137 van die wet kan een natuurlijke persoon bij wie schade is opgetreden als gevolg van mijnbouwactiviteiten onder omstandigheden in aanmerking komen voor schadevergoeding ten laste van het waarborgfonds, bijvoorbeeld als de betrokken mijnbouwondernemer failliet is verklaard of heeft opgehouden te bestaan. Gelet op deze wettelijke regelingen is voorzien in een adequate vergoeding van eventuele schade als gevolg van de gaswinning.

Ten aanzien van het verkennen van de mogelijkheid om een landelijk schadefonds voor de gaswinning uit de kleine velden zoals Diever in te stellen, zoals de gemeente Westerveld adviseert, verwijst de minister naar zijn brief van 8 juli 2019 (vergaderjaar 2018/19, 32 849 nr. 188) waarin de minister aangeeft in de verdere uitwerking van uniform landelijk schade-afhandeling ook in te willen gaan op de herijking van het Waarborgfonds mijnbouwschade en het verzoek vanuit de regio om een apart schadefonds. Ten aanzien van het advies van het waterschap Drents Overijsselse Delta merkt de minister op dat Vermilion tevens aansprakelijk is voor compenserende maatregelen ten gevolge van de gaswinning en dat het niet nodig is hier een voorschrift over op te nemen.

Gebouwschade mijnbouwactiviteit

De minister heeft in zijn kamerbrief van 21 december 2018 (Kamerstukken II 2017/18, 32849, nr. 156) aangegeven dat monitoring technisch zinvol moet zijn, voor burgers uitlegbaar en niet tot onnodige onrust moet leiden. De Tcbb is in haar advies van 6 september 2018 aan de minister tot de conclusie gekomen dat de bouwkundige opname van beperkte waarde is bij het vaststellen of er schade is als gevolg van mijnbouw. De Tcbb stelt zich op het standpunt dat versnellingsmeters van groter nut zijn en doet een voorstel om de wijze van monitoring te laten afhangen van de complexiteit van het gasveld en noemt twee monitoringsklassen, waarbij in het ene geval geen additionele monitoring vereist is en in het andere geval wel. De minister zet nu vooral in op het plaatsen van versnellingsmeters in de gevallen waar dat noodzakelijk is. De eerstgenoemde monitoringsklasse is bedoeld voor gasvelden waar geen tot verwaarloosbare seismische activiteit wordt verwacht en waar de bodemdaling beperkt is. Omdat het gasveld Diever een verwaarloosbare kans op een beving kent en het netwerk reeds in 2019 is uitgebreid stelt de minister vast dat er geen additionele versnellingsmeters vereist zijn, zoals de gemeente Westerveld adviseert. Daar komt bij dat het KNMI-netwerk in staat is om trillingen vanaf 1.5 op de schaal van Richter op te merken en er zich geen gasvelden van andere operators in de buurt

bevinden. De Tcbb bevestigt in haar advies dat zij het bestaande seismische netwerk van het KNMI voldoende acht voor de monitoring van seismische activiteit in het gasveld Diever. Een aantal meetstations zijn in de omgeving bijgeplaatst welke aangesloten worden op het KNMI-meetnetwerk. Daarvan is één station in 2018 geplaatst bij Kallenkote reeds aangesloten op het KNMI-netwerk.

De minister stelt vast dat het waterschap in haar advies aangeeft dat zij het wenselijk vinden een bouwkundige vooropname van waterstaatkundige werken uit te voeren voor gebied rond het gasveld Diever. De minister vindt, net als de Mijnsraad, gezien de verwachte geringe bodemdaling en de zeer kleine kans op bodemtrilling, deze vooropname van waterstaatkundige werken een te zware voorwaarde. Daar komt bij dat ook voor waterstaatkundige werken een bouwkundige opname van beperkte waarde is bij het vaststellen of sprake is van schade als gevolg van mijnbouw.

Zoals de gemeente Westerveld opmerkt is in het instemmingsbesluit (kenmerk: DGETM-EO / 17118771, d.d. 21 juli 2017) een voorschrift over de bouwkundige opname opgenomen. De uitvoering van dit voorschrift door Vermilion bevindt zich in een ver gevorderd stadium. Omdat deze bouwkundige opname reeds is uitgevoerd zit, zal de minister hierover geen voorschrift in het instemmingsbesluit opnemen. De minister stelt dat Vermilion open en transparant dient te communiceren over de uitgevoerde bouwkundige opname, maar dit instemmingsbesluit is niet het middel om hier voorschriften aan te verbinden. De minister merkt naar aanleiding van de wens van inwoners om openbaarheid van de resultaten van de bouwkundige opnamen op, dat een bouwkundige opname beschrijvingen en foto's bevat van individuele woningen die vanwege privacy gevoeligheid niet gepubliceerd kunnen worden. Vermilion dient echter ook een eindrapport van de bouwkundige opname in. De minister stelt vast dat het publiceren van het eindrapport past binnen de transparantie die in eerder genoemde Gedragscode, vermeld staat. De minister mag er derhalve op vertrouwen dat Vermilion het eindrapport zal publiceren. De provincie en de gemeente wijzen in hun adviezen op een aantal bezwaren tegen een bouwkundige opname. Zoals hierboven beschreven ziet ook de minister een dergelijke bouwkundige opname niet als het geschikte instrument om de relatie tussen gaswinning en schade aan bouwwerken vast te stellen.

Zienswijzen

Een reactie op de ingediende zienswijzen op het punt van schade door bodembeweging is gegeven in de Nota van Antwoord onder punt 4. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is het instemmingsbesluit Diever niet gewijzigd.

6.5. Natuur en milieu

Winningsplan

Nadelige effecten op natuur en milieu door bodemdaling of bodemtrilling worden, op grond van de geringe bodemdaling en de verwaarloosbare kans op een beving niet door Vermilion verwacht. De verwachte maximale bodemdaling van de winning uit het gasveld in het winningsplan Diever bedraagt 4 cm. Het dichtstbijzijnde natuurgebied is het Drents-Friese Wold en Leggelderveld.

De bodemdaling verloopt zeer geleidelijk, met een uiterst geringe hellingshoek, en de opbouw duurt jaren zodat er geen plotselinge veranderingen plaatsvinden. Zo'n helling is niet merkbaar, en heeft geen effecten op natuur of milieu. Het relatieve waterpeil kan beïnvloed worden door de bodemdaling, en het is mogelijk dat er op zeker moment aanpassingen nodig zijn om vernatting te voorkomen.

Bij de beoordeling van bodemdalingsgevolgen hanteert waterschap Drents Overijsselse Delta in het algemeen een kritische grens van 5 cm. Daaronder is geen compensatie voor het watersysteem noodzakelijk, tenzij de veiligheid in het geding is. De resultaten van de metingen, en de gevolgen van de bodemdaling op het waterpeil zullen besproken worden met het waterschap Drents Overijsselse Delta.

De mijnbouwlocatie Wapse is gelegen buiten het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld. Wel ligt een gedeelte van het gasveld Diever onder dit Natura 2000-gebied. In het Natura 2000 gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld daalt de bodem nog 1 tot maximaal 3 cm. Vermilion geeft in Bijlage 18 van het winningsplan een beoordeling van de effecten van de bodemdaling op de waterhuishouding en natuur.

Adviezen en zienswijzen

Advies SodM

De effecten van de verwachte bodemdaling op natuur en milieu zijn uitgebreid behandeld in het winningsplan, en Vermilion schat in dat deze effecten klein zullen zijn. Een en ander is vooral afhankelijk van de mate waarin het waterschap het peil mee laat bewegen.

De integriteit van de put wordt bewaakt door Vermilion en valt onder het regulier toezicht door SodM.

Ook in de ontwerp- en uitvoeringsfase ziet SodM erop toe dat de integriteit van de put gewaarborgd wordt.

SodM vindt dat de gevolgen voor het milieu in voldoende mate worden geadresseerd in het winningsplan.

Advies provincie Drenthe

De provincie Drenthe stelt dat de voortoets voor effecten op het Natura 2000-gebied moet worden aangepast wat betreft het effect van vernatting of handhaving van het waterpeil.

De provincie Drenthe ziet reden tot het plaatsen van een algemene opmerking, gelet op de verantwoordelijkheid voor het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld. Als het waterpeil zou veranderen als gevolg van bodemdaling, mist een onderbouwing op de mogelijke effecten van vernatting op habitattypes in het Drents-Friese Wold die gevoelig zijn voor vernatting. Uit het gewijzigde winningsplan blijkt niet wat het werkelijke scenario zal worden: wel of geen aanpassing van het peil. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaf aan dat de bodemdaling zo gering is dat het voor de functie benodigde peil zonder problemen gehandhaafd kan worden.

Advies gemeente Westerveld

Er wordt gesteld dat er als gevolg van het voorgenomen winningsplan vernatting optreedt als de huidige peilen gehandhaafd blijven. Wat de gemeente Westerveld hierbij mist is een onderbouwing op de mogelijke effecten van deze vernatting op voor vernatting gevoelige habitattypes in het Drents Friese Wold. Verder blijkt niet wat het werkelijke scenario zal worden. Gelet hierop zouden beide scenario's beoordeeld moeten worden.

De gemeente Westerveld vraagt zich af of Vermilion kan volstaan met alleen het winningsplan en of niet een aanvraag Wet natuurbescherming ingediend had moeten worden.

De gemeente Westerveld adviseert hierop in te gaan in de besluitvorming. Voor het overige heeft de gemeente Westerveld vernomen van de minister dat er geen nieuwe omgevingsvergunning aangevraagd hoeft te worden voor bijvoorbeeld wijziging in het kunnen winnen van meer gas. De reeds vergunde dagproductie van 1.500.000 Nm³ gas blijft bestaan.

Advies waterschap Drents Overijsselse Delta

Het peil in het aangrenzend Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggerderveld kan nu en in de toekomst worden gehandhaafd.

Binnen de bodemdalingscontour ligt het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggerderveld. De bodemdaling als gevolg van de gaswinning uit het gasveld Diever kan vernatting veroorzaken wanneer het grondwaterpeil niet in gelijk mate mee daalt. Het waterschap Drents Overijsselse Delta verwacht geen significante gevolgen voor het watersysteem ter plaatse. Het grondwaterpeil kan nu en in de toekomst, naar gelang de gebiedsfunctie, worden gehandhaafd.

Zienswijzen

De zienswijzen op het punt van natuur en milieu zijn samengevat in de Nota van Antwoord die als bijlage bij dit besluit is opgenomen, onder punt 5.

Beoordeling natuur en milieu

Het winningsplan wordt beoordeeld op mogelijke gevolgen voor natuur en milieu. Van de onderdelen die in het winningsplan beoordeeld worden kan het onderdeel bodembeweging mogelijk gevolgen hebben voor natuur en milieu.

Bodembeweging is de verzamelnaam voor bodemdaling en bodemtrillingen. Voor wat betreft mogelijke effecten van bodemtrillingen op natuur en milieu kan in algemene zin gesteld worden dat alleen uitzonderlijk zware trillingen gevolgen zouden kunnen hebben voor natuur en milieu. Dat is bij gaswinning uit het gasveld Diever niet aan de orde. De minister stelt in algemene zin dat een effect van bodemdaling zou kunnen zijn dat het grondwaterpeil in relatieve zin wordt beïnvloed, dat wil zeggen dat het water hoger kan komen te staan ten opzichte van het maaiveld. Dit kan leiden tot vernatting en daarmee tot nadelige (en voordelige) gevolgen voor natuur en milieu. Het waterschap kan deze gevolgen tegengaan door het waterpeil aan te passen.

Gezien de geringe bodemdaling die wordt verwacht als gevolg van de gaswinning van maximaal 4 cm in het diepste deel van de bodemdalingsskom, worden er geen effecten op de waterhuishouding als gevolg van de bodemdaling door gaswinning verwacht. Het gasveld Diever strekt zich uit tot Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld. In het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld daalt de bodem nog 1 tot maximaal 3 cm. Het bodemdalingsverschil binnen de peilvakken ter plaatse van de grondwaterstandafhankelijke vegetatie in het natuurgebied is minder dan 1 cm. Hierdoor zal theoretisch een verdroging kunnen optreden van minder dan 1 cm op grondwaterstandsafhankelijke vegetatie. Het waterschap heeft aangegeven geen significante gevolgen voor het watersysteem ter plaatse te verwachten. Het grondwaterpeil kan nu en in de toekomst, naar gelang de gebiedsfunctie, worden gehandhaafd.

Het is de minister niet gebleken dat de bodemdaling zodanig is dat er nadelige effecten voor natuur en milieu verwacht moeten worden.

Ten aanzien van het advies van de provincie Drenthe, waarin wordt gesteld dat effecten op het Natura 2000-gebied moet worden getoetst wat betreft het effect van vernatting of handhaving van het waterpeil in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb), merkt de minister het volgende op. Een natuurtoets is een toets in het kader van de Wnb-wetvergunning. Een besluit om in te stemmen met een gewijzigd winningsplan is niet gebonden aan het wel of niet verleend zijn van een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming. Daarop zien de artikelen 34, 35 en 36 MbW niet. Het eventuele ontbreken van een natuurtoets of een Natuurwetvergunning kan dus niet in de weg staan aan het verlenen van instemming met het (gewijzigde) winningsplan.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar uitspraak over het instemmingsbesluit Groningen (AbRvS 18-11-2015, nr. 201501544/1; ECLI:NL:RVS:2015:3578) geoordeeld dat het instemmingsbesluit niet gaat om een besluit tot vaststelling van een plan door een bestuursorgaan. Bij het besluit wordt door de minister slechts ingestemd met een door de mijnbouwonderneming opgesteld plan. Uit de Wnb volgt derhalve geen verplichting tot het maken van een passende beoordeling. Zoals de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar uitspraak over het winningsplan 2016 heeft bevestigd (AbRvS 15-11-2017, nr. 201608211/1; ECLI:RVS:NL:2017:3156), is bij een procedure over een besluit over instemming met een winningsplan niet aan de orde of een mijnbouwonderneming moet beschikken over een krachtens de Wnb verleende vergunning. Om uit het gasveld Diever te kunnen winnen heeft Vermilion niet alleen een winningsplan nodig waarmee de minister heeft ingestemd, maar ook een omgevingsvergunning voor de inrichting waarbinnen, of het mijnbouwwerk waarmee de daadwerkelijke gaswinning en de daarmee verband houdende werkzaamheden plaatsvinden. Voor wat betreft het winningsplan Diever heeft de afweging van de bovengrondse gevolgen van de daadwerkelijke winning op de winningslocatie en de daaraan gerelateerde werkzaamheden voor natuur en milieu reeds plaatsgevonden in het kader van de omgevingsvergunningen voor de mijnbouwinrichting Wapse. Voor de inrichting Wapse is een omgevingsvergunning verleend (kenmerk DGETM-EO/17108264 van 21 juli 2017). De effecten van de mijnbouwinrichting Wapse zijn daarmee reeds afgewogen. Overigens merkt de minister in algemene zin op dat het de verantwoordelijkheid van Vermilion is om er voor te zorgen dat alle vereiste meldingen en/of vergunningen in hun bezit zijn.

Zienswijzen

Een reactie op de zienswijze ten aanzien van natuur en milieu is opgenomen in de Nota van Antwoord onder punt 5. De zienswijzen met betrekking tot natuur en milieu hebben geen aanleiding gegeven om het ontwerp-instemmingsbesluit Diever te wijzigen.

6.6. Overige adviezen

Adviezen en zienswijzen

Communicatie

Met betrekking tot de communicatie adviseert het waterschap Drents Overijsselse Delta:

- Zorgvuldig met de omwonenden te communiceren over de SRA en schadeafhandeling;
- Vermilion voor te stellen tijdig en transparant te communiceren over het winningsplan met alle betrokken partijen en tijdens de gehele gaswinning zelf

met alle betrokken partijen, inclusief omwonenden, ondernemers, eigenaren en pachters in het desbetreffende gebied;

- Vermilion te adviseren de planning, de gevolgen van winning, de onderhoudswerkzaamheden, het aanspreekpunt bij klachten en resultaten van monitoring duidelijk te communiceren op een voor een breed publiek inzichtelijke en begrijpelijke wijze en af te stemmen met alle betrokken partijen.

Het moet voor omwonenden duidelijk zijn dat de voorgenomen gaswinning alleen plaats vindt onder duidelijke en heldere voorwaarden, waarbij nadelige gevolgen worden bewaakt en zoveel mogelijk worden voorkomen. Zij moeten tijdig op de hoogte worden gesteld van eventuele ontwikkelingen gedurende de levensduur van een gaswinning door de aanvrager en het bevoegde gezag. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaat er van uit dat de minister gedurende de periode van ter inzagelegging van het ontwerp-instemmingsbesluit voorlichtingsactiviteiten organiseert, samen met Vermilion en andere partijen die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het winningsplan. Het zou de transparantie en het gevoel van betrokkenheid nog verhogen, als ook voor die tijd al bekendheid aan het winningsplan wordt gegeven. Ook een publieksvriendelijke samenvatting van het winningsplan kan bijdragen aan een goede dialoog tussen inwoners, betrokkenen en Vermilion.

De gemeente Westerveld adviseert sterker in te zetten op vroegtijdige communicatie met het lokale bestuur bij de adviesfase en de inwoners bij de ontwerpfase.

De gemeente Westerveld adviseert om voorafgaand aan het verzoek om advies de betrokken bestuurders actief te informeren over de ins en outs van het winningsplan. Deze actieve informatie kan op verschillende manieren bijvoorbeeld door standaard een toelichting te geven aan de gemeente. De gemeente Westerveld begrijpt dat een dergelijke inspanning van de minister in de adviserende fase wellicht niet op zijn plaats is, maar het voorkomt onrust en kan wellicht later in het proces bij de fase van het ontwerpbesluit positief uitwerken.

Naar aanleiding van het adviesverzoek over het gewijzigde winningsplan organiseerden de gemeente Westerveld en de provincie Drenthe een bijeenkomst in het gebied, om op te halen wat er leeft onder de inwoners. Inwoners geven aan zorgen te hebben over gaswinning in Diever. De gemeente Westerveld en de provincie Drenthe stellen voor nader te bezien hoe inwoners in een vroeg stadium betrokken kunnen worden bij mijnbouwplannen. Het verslag van de bijeenkomst hebben de gemeente Westerveld en de provincie Drenthe bij het advies gevoegd. De gemeente Westerveld en de provincie Drenthe verzoeken de hierin benoemde zorgen, verwachtingen en wensen te betrekken bij de besluitvorming over het gewijzigde winningsplan Diever.

Op de door provincie Drenthe en gemeente Westerveld georganiseerde ophaalavond met inwoners van de gemeente Westerveld bleek dat de meeste onrust en bezorgdheid zit in het feit dat inwoners niet alle informatie denken te krijgen en niet op tijd. Inwoners willen het complete pakket aan verwachtingen en berekeningen qua volume van het veld, door alle partijen gemaakte berekeningen, getrokken conclusies en dit zowel in leekentaal als technisch geformuleerd.

Leesbaarheid van het winningsplan

Het waterschap Drents Overijsselse Delta adviseert om voor toekomstige winningsplannen kaarten, profielen aanvullend op duidelijk leesbaar A4-formaat toe te laten voegen als appendix bij het winningsplan.

Het volgens de nieuwe standaard geschreven winningsplan is goed leesbaar. Enig punt van kritiek is dat de topografische onderlaag in de diverse kaarten slecht leesbaar is.

De gemeente Westerveld stelt dat er vooruitgang is geboekt in de leesbaarheid van het winningsplan. Echter blijft een groot deel van de inhoud zodanig technisch dat de gemeente Westerveld qua technische advisering moet afgaan op de adviezen van SodM, Tcbb en de toelichting van Vermilion en SodM.

Maatschappelijke randvoorwaarden

De gemeente Westerveld adviseert een verdere invulling van maatschappelijke randvoorwaarden voor gaswinning uit het gasveld Diever. Dit betreft onder meer:

- het zorgen voor financiële zekerheden zodat Vermilion te zijner tijd kan voldoen aan zijn verwijderingsverplichting;
- het leveren van een bijdrage vanwege de gaswinning aan de omgeving;
- het nastreven van betrokkenheid van lokale overheden bij zowel de gaswinning als bij de bredere energietransitie.

Niet alle randvoorwaarden zijn duidelijk of concreet uitgewerkt.

De gemeente Westerveld adviseert op voorhand niet in te stemmen met dit winningsplan aangezien deze randvoorwaarden niet volledig zijn uitgevoerd of in uitvoering zijn. Ook zou de gemeente Westerveld graag meer transparantie zien vanuit Vermilion als het gaat om investeringen in de omgeving. Dit zou bijvoorbeeld aangegeven kunnen worden als standaardonderdeel in het winningsplan. Op die manier kan Vermilion beter laten zien wat het terugdoet voor de omgeving.

De gemeente Westerveld adviseert ook om bij verdere besluitvorming rondom het winningsplan Diever concrete voorwaarden vast te stellen.

Toezicht en handhaving

De provincie Drenthe adviseert toe te lichten wie verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving en wie er ingrijpt als uit de monitoring afwijkingen blijken.

De provincie Drenthe is van oordeel dat het voor inwoners onduidelijk is of monitoring, toezicht en handhaving goed en onafhankelijk geregeld zijn en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Inzicht in gegevens van de gaswinning

Op de door provincie Drenthe en gemeente Westerveld georganiseerde ophaalavond met inwoners van de gemeente Westerveld gaven inwoners aan dat ze inzicht willen in de hoeveelheid die uit de grond wordt gehaald. Inwoners vragen zich af wie dat controleert. Inwoners vragen zich af of die gegevens openbaar zijn. Inwoners wensen meer inzicht in gegevens van de gaswinning en staan wantrouwend tegen zowel Vermilion als de rijksoverheid.

Winningsplan als onderdeel van het besluit

In het instemmingsbesluit (2017) is opgenomen dat het winningsplan onderdeel uitmaakt van het besluit. De gemeente Westerveld vraagt zich af wat uit het winningsplan dan onderdeel uitmaakt van het besluit. De minister dient immers zelf aan de hand van het winningsplan een afweging te maken of hetgeen in het winningsplan juist is.

Procedure winningsplan (2016)

De gemeente Westerveld stelt dat op 19 februari jl. bij de rechtbank Den Haag de zitting heeft plaatsgevonden voor het door de gemeente Westerveld ingestelde beroep ten aanzien van het eerdere winningsplan Diever en de omgevingsvergunning voor de ophoging van de dagproductie. De gemeente Westerveld adviseert deze uitspraak eerst af te wachten voordat de minister verder gaat met het opstellen van het ontwerpbesluit ten aanzien van dit winningsplan.

Zienswijzen

De ingediende zienswijzen ten aanzien van overige punten zijn samengevat in de Nota van Antwoord die als bijlage bij dit besluit is opgenomen, onder punten 6.

Beoordeling overige adviezen

De minister is zich bewust van de omgeving waarin mijnbouwactiviteiten plaatsvinden en onderschrijft het belang van de in paragraaf 5.6 opgenomen adviespunten. Bij de beoordeling van de overige adviezen is van belang te weten dat de af te wegen belangen en relevante feiten in het licht staan van het volgens de wet te nemen besluit. De aanvraag inclusief de adviezen worden getoetst en gewogen in het licht van de in artikel 36 van de Mbw opgenomen toetsingsgronden. Uitsluitend die onderdelen van een advies die relevant zijn voor de beoordeling van een aanvraag aan de hand van de in de Mbw opgenomen gronden, kunnen door de minister bij zijn besluit worden betrokken en kunnen eventueel leiden tot voorschriften aan het besluit. Onderdelen van een advies die zien op andere zaken dan waar de toetsingsgronden op zien, kunnen formeel juridisch geen rol spelen in het besluit van de minister en leiden dus niet tot het opnemen van een voorschrift in het besluit.

Communicatie

De minister heeft kennis genomen van de door de bewoners geuite wensen en verwachtingen ten aanzien van communicatie over het winningsplan Diever. De minister zal zich daarom inspannen om de communicatie op een duidelijke, zorgvuldige en publieksvriendelijke wijze te voeren.

De minister onderschrijft dat de communicatie vanuit Vermilion en de minister over het winningsplan Diever naar omwonenden tijdig, zorgvuldig en publieksvriendelijk moet zijn, zodat burgers gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd over de (gevolgen van de) gaswinning. Er is een informatiebijeenkomst georganiseerd in de regio Diever waar men zich kon laten informeren over de gaswinning in het specifieke winningsplan, over gaswinning in het algemeen en gaswinning in de regio. Omwonenden zijn per brief uitgenodigd voor de informatiemarkt op 29 mei 2019. Ook is een kennisgeving gepubliceerd in huis-aan-huis bladen in de gemeente Westerveld waar de informatiemarkt is aangekondigd. In de kennisgeving is een kaart opgenomen met daarin de ligging van het gasveld inclusief bovengrondse topografische referentiekaders, zodat voor eenieder duidelijk is of de gaswinning in zijn of haar interessegebied is gelegen. Daarnaast verwijst de minister naar de 'Gedragscode gaswinning kleine velden' van de koepelorganisatie van Nederlandse gasproducenten waarin hoofdstuk 5 afspraken bevat over goede, open en transparante communicatie en contact met de belanghebbenden en de omgeving.

Om de betrokken decentrale overheden te ondersteunen bij het opstellen van hun advies heeft de minister een informatiesessie georganiseerd specifiek voor het winningsplan Diever waarbij ook Vermilion aanwezig was. Deze specifieke informatiesessie heeft op 23 januari 2019 plaatsgevonden in Provinciehuis Drenthe te Assen. Bij deze specifieke informatiesessie waren medewerkers van het ministerie en Vermilion aanwezig om medewerkers van de provincie Drenthe, gemeente Westerveld en waterschap Drents-Overijsselse Delta te informeren gedurende de adviesfase.

Leesbaarheid van het winningsplannen

De minister stelt mede op grond van de adviezen van de gemeente Westerveld en provincie Drenthe vast dat het volgens de nieuwe standaard geschreven winningsplan goed leesbaar is, maar toch nog technisch wordt bevonden. De minister concludeert dat een activiteit als gaswinning een hoog technische activiteit is waar wetenschappelijke kennis aan ten grondslag ligt. Om voldoende relevante gegevens beschikbaar te hebben voor de adviezen van SodM en TNO is het noodzakelijk dat ook de technische aspecten aan de orde komen in het winningsplan. Op informatieavonden etc. wordt gepoogd door de minister, TNO, Vermilion en SodM het winningsplan en instemmingsbesluit op begrijpelijke wijze toe te lichten.

Maatschappelijke randvoorwaarden

De gemeente Westerveld adviseert om pas in te stemmen met het winningsplan als de maatschappelijke randvoorwaarden zijn uitgevoerd. De minister ziet deze maatschappelijke randvoorwaarden als verantwoordelijkheden van Vermilion die losstaan van de beoordeling op grond van de Mijnbouwwet. De minister stelt dat het zorgen voor financiële zekerheden zodat Vermilion te zijner tijd kan voldoen aan zijn verwijderingsverplichting kan worden voorgeschreven in een winningsvergunning en geen onderdeel uitmaakt van het beoordelingskader van het winningsplan. De minister stelt dat met het adviesrecht op het winningsplannen lokale overheden betrokken worden bij de gaswinning.

Toezicht en handhaving

SodM houdt toezicht op de mijnbouwactiviteiten van Vermilion en kan handhavend optreden. De minister benadrukt dat SodM een onafhankelijke rol hierin heeft. Ten aanzien van monitoring van de bodemdaling moeten regelmatig metingen worden uitgevoerd om de verwachte bodemdaling te kunnen controleren. Vermilion verricht de metingen naar bodemdaling als gevolg van delfstofwinning volgens een goedgekeurd meetplan. Dit meetplan dient jaarlijks te worden geüpdatet. SodM beoordeelt de jaarlijkse meetplannen die door Vermilion ter instemming moet worden ingediend.

Na afstemming met Rijkswaterstaat stelt Vermilion een meetregister op ten behoeve van SodM. Dit meetregister is een rapport dat het meetnet beschrijft en de monitoringsresultaten op grond van het meetplan bevat, met inbegrip van een staat van periodieke verschillen t.o.v. eerdere metingen. Dit rapport dient 12 weken na het verrichten van de meting aan SodM te worden overhandigd. Het meetregister wordt door SodM ter publicatie aangeleverd op www.nlog.nl. SodM kan ingrijpen indien uit de monitoring blijkt dat de verwachte bodemdaling wordt overtreden. Het toezicht kan leiden tot het stilleggen van de winning, waarna Vermilion een nieuw winningsplan moet indienen als Vermilion de winning uit het gasveld Diever wenst voort te zetten.

Daarnaast heeft het KNMI een uitgebreid netwerk van seismometers om de seismiciteit in Nederland te meten. Het netwerk bestaat uit geofoons in de boorgaten (tot 300 m diepte), versnellingsmeters en "broadband" seismometers. Op basis van dit netwerk vindt monitoring van bodemtrillingen plaats.

Inzicht in gegevens van de gaswinning

SodM houdt toezicht op de eerder verleende vergunningen. De hoeveelheid aardgas die wordt gewonnen wordt gepubliceerd via www.nlog.nl. Deze hoeveelheden worden door SodM gecontroleerd.

De minister stelt vast dat een deel van het wantrouwen veroorzaakt wordt door onbekendheid met gaswinning, onbekendheid met de plek waar en de wijze waarop informatie gevonden kan worden en het hoog technische gehalte van de vindbare gegevens. De minister neemt de signalen over de onduidelijkheden serieus en werkt aan een verbetering van de vindbaarheid, leesbaarheid en toegankelijkheid van alle informatie.

Winningsplan als onderdeel van het besluit

De minister merkt op dat de winning op grond van artikel 34, derde lid, van de Mbw overeenkomstig het winningsplan dient plaats te vinden. Uit de systematiek van het instemmen met een winningsplan volgt dat Vermilion is gebonden aan de grenzen die in het winningsplan zijn opgenomen. Voor Vermilion gelden in ieder geval de in het winningsplan beschreven winningsduur en effecten op bodembeweging.

Procedure winningsplan (2016)

De minister stelt vast dat het beroep van de gemeente Westerveld tegen het instemmingsbesluit (2017) geen aanleiding is om de beoordeling van het gewijzigde winningsplan voor Diever aan te houden. Het betreffen immers afzonderlijke procedures.

Zienswijzen

Een reactie op de zienswijzen ten aanzien van overige punten is opgenomen in de Nota van Antwoord onder punt 6. De zienswijzen met betrekking tot overige punten hebben geen aanleiding gegeven om het ontwerp-instemmingsbesluit Diever te wijzigen.

7. Eindbeoordeling

Gelet op het winningsplan en de adviezen komt de minister samenvattend tot de volgende beoordeling van het winningsplan.

Planmatig beheer

De minister stelt dat de winningspercentages in overeenstemming zijn met wat mag worden verwacht van een veld als Diever.

Bodemdaling

De bodemdaling zal op basis van het winningsplan van Vermilion en de adviezen van SodM en TNO, maximaal 4 cm bedragen in het diepste punt van de bodemdalingsschouw. De minister stelt dat Vermilion de risico's als gevolg van bodemdaling goed in beeld heeft gebracht, en kan zich vinden in de constatering dat geen extra maatregelen nodig zijn.

Bodemtrilling

Voor het Diever gasveld is een SRA uitgevoerd. Deze is door TNO gecontroleerd. Op basis van die resultaten van de SRA heeft het gasveld een verwaarloosbare kans op trillingen. De minister stelt vast dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn, gezien de kleine kans op bevingen en de inschaling in de laagste risicocategorie. De detectiecapaciteit zoals het KNMI die nu heeft, voorziet in het meten en lokaliseren van eventuele seismiteit.

Schade door bodembeweging

De minister stelt vast, op basis van het advies van SodM, dat Vermilion voor het winningsplan Diever de SRA heeft uitgevoerd volgens de SRA-leidraad en dat SodM zich kan vinden in de toedeling tot de laagste risicogroep (categorie I). De minister stelt vast dat zowel Vermilion als de adviseurs vast stellen dat de kans op schade aan gebouwen en infrastructuur door bodemdaling, veroorzaakt door de gaswinning klein is. Mocht er desondanks toch sprake zijn van schade door de gaswinning, dan is Vermilion aansprakelijk.

Natuur en milieu

De minister stelt vast dat er geen nadelige gevolgen voor natuur en milieu te verwachten zijn die leiden tot een voorschrift aan de instemming. Het eventuele ontbreken van een natuurtoets of een Natuurwetvergunning kan niet in de weg staan aan het verlenen van instemming met het winningsplan Diever.

Conclusie

Gelet op de inhoud van het door Vermilion ingediende winningsplan Diever en de hierover ingewonnen adviezen, en overwegende dat de winning door Vermilion vanuit het gasveld Diever conform artikel 34, eerste lid, van de MbW plaats dient te vinden overeenkomstig het ingediende winningsplan, verleent de Minister van Economische Zaken en Klimaat de gevraagde instemming en vervangt daarmee het voorgaande instemmingsbesluit uit 2017 (kenmerk DGETM-EO / 17118771, d.d. 21 juli 2017)

Gelet op de artikelen 34, derde lid, en 36, tweede lid, van de Mbw;

DGKE-WO / 19196692

Besluit:

Artikel 1

Het door Vermilion Energy Netherlands B.V. op 27 juli 2018 ingediende winningsplan Diever, met een looptijd tot en met 31 december 2034 en een maximaal productievolume van 3164 miljoen Nm³, waarvan 2652 miljoen Nm³ na 1 januari 2018, verkrijgt de instemming als bedoeld in artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet.

De minister van Economische Zaken en Klimaat,
namens deze:

MT-lid Directie Warmte en Ondergrond

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijze over het ontwerp van dit besluit naar voren heeft gebracht.